

23. september 2019

UKA2019/15a

Naalackersuisut siulittaasuata ammaanermi oqalugiaataa tunngavigalugu oqallinneq.

(Aleqa Hammond, Nunatta Qitornai)

Siullermik Naalackersuisuit siulittaasuata qutsavigiumavarput oqalugiaammut imartuumut sulianik ingerlasunik nassuiaassiffiusoq.

Oqalugiaammi ingerlalluarneq, aningaasatigut ingerlalluarneq, periarfissanik atorluaanissaq anner-tuumik inituvoq, soorunami isumalluarluta sulissangatta aammalu siunissamut eqqanaarsarnissaq pisariaqarluinnartuummat taama isiortussaavoq.

Oqalugiarnermili aamma nunaqqatigut atugarliortut eqqaaneqarpoq. Ila ila nunaqqaterpassuaqar-pugut atugarliortunik. Ullaaq manna eqqarsaatikka Uummannameeqaat, tupinnanngitsumik eqqaa-mavakka nunaqqatinnguarigakkit. Imeqanngillat, ernga sulisumit kukkunikkut mingutser-neqarsimammat, qalaakkaluaanniluunniit atoqquneqanngilaq. Inuiaqatigiit atugaat unittuusitineqarpoq, nalornisinneqaaqat. Meeqqat atuassappat, aalisakkerivik qaqugu ammassua ila apeqquterpassuupput. Ajutoornersuartut isigisariaqartoq isumaqarpunga ikiuigasuarnerlu pisari-aqarluni. Nalornineq nammatassaangilaq.

Nalorninata siunnerfipput ornissuarput. Naalackersuinikkut, nunatut, ilaqtariittut inuttullu ataa-siakkaatut.

Naalackersuinikkut siunnerfiit erseqqikkaangata aammalu peqataatitsiffiungaangata inuussutis-sarsiortut, namminersortut, suliffeqarfiit innuttaasullumi sumiikkaluartut peqataasinnaanerat an-nertusisarpog, aningaasaliinissamut nalornisoqarneq ajorpoq, siunissamut isumalluarneq ane-rusarpoq aammalu nunaqqatitut nunagisap siunissaqarluarneranik neriuuteqalersitsisarpog.

Issatsianguaq atuarpara nunaqqativut nunatta avataanut avalarartut amerlalluinnarnerinik, aam-malu kisitsisip appariartunnginneranik oqariartuut. Aliatsannarpoq nunaqqateqaratta nunarput qi-mallugu inuunermik pitsaanerusumik atugaqarumallutik aallartariaqartut tusaraangakkit. Massa amerlasuutigut inuunermut pitsaanerusumut pisanngikkaluartut sulili erloqinerulersartunik. Pissu-tissaqarpugut nunatut nunatta siunissarissaartinnissaanut naalackersuinikkut akuutitsissalluta, si-unissamullu ataatsimoorluta isumallualersitsissalluta.

Inuunerup ilorliup sanngisuutinneqarnissaanut tallimannngormat inatsisartut ukiuat aallarnerlugu naalagiaqatigiikkatta palasimit oqaluussinermi apuussivigineqarpugut. Nunap pii qanorsuaq piler-

Nunatta Qitornai

Inatsisartuni

siortorneqarsinnaapput inuunerulli ilorliup isumassorneqannginneratigut suujunnaarsinnaaneq pilersarpoq, tamannalu ilumoorpoq. Palasip oqaasiinut qujamasunnaqaaq, eqqaasimmatigut nunaqqatigut sullinnerini aamma inuunerup ilorliup pingaartinnissaanik sulinissatsinnut eqqaasimmatigut. Nunaqqaterpassuaqarpugut inuunerminnik kipititsiniarlutik aqqutissatuamik isigisunik. Amerlaqaat nunaqqativut siusippallaarujussuurtumik qimanguttut. Inuunerup nuannersui, periarfissaris-saernerput, atukkatigut periarfissaqarneq aammalu saaffissaqarneq tusaaneqarnerlu inuusuttatsinnut apuunnarlugu imminullu paarilluarnissamik sulineq anguniarlugu pinaveersaartitsinermi sulinerput suli nukittorsaqqinnerusariaqarpoq.

Peqqinnissaqarfeqarnikkut ukiuni arlalissuarni ajornartorsiuteqaqaagut sulisussat pisariaqartitat tamakkersinnaannginnerinik peqquteqartumik. Maannakkut aaqqissuussineq tassaavoq pitsanngorsaavusooq, suliassanik sakkortuumik pingaarnersiuiffiusooq, ilungersortumik suliffiusooq ajorseriarfeqinagu. Sipaarniarfeqinagu killormuanik nukittorsarneqarli.

Peqqinnissaqarfitsinnit isumagineqartussaavugut qanorluunniit inuusimangutta imaluunniit qanorluunniit paarisimatiginngikkaluarutta paarigaluartuttaluunniit.

Inuttut ataasiakkaarluta annertuumik peqqinnissatigut akisussaaffeqarpugut. Peqqikkumangutta peqqinnartumik inuunissaq toqqassuarput. Nunaqqateqarpugut amerlanerussuteqartut suli pujortartartunik. Tupap nassatarisaanik peqqiilluutit amerlaqaat peqqinnissaqarfimmit isumagineqartut, amerlasuullu allaat katsorsarneqarsinnaanngitsumik napparsimassutigilersarlugu. Pujortarunnaarsitsiniarluni sulineq annertusinerusariaqarpoq, inuiaqatigiit ilaqutariillu peqqinnerusut angorusukkutsigit.

Danskit ministeriunerisimasaat Løkke Rasmussen maannakkut nappaassuaq kræft akiorniarlugu suliniarnermi siuttooqataajumasooq, kaammattuutigiumavara naalagaaffeqatigiinnermi ataatsimoor-tumik akiuiniarnermi nunarput ilanngullugu sorsuutigalugu suleqataaffiginissaa pillugu naalak-kersuisutsinnit saaffigineqassasoq. Nukiit tamaasa pisariaqartippavut naalagaaffeqatigullu uani su-leqatiginerat annertusarneqarsinnaappat atorluarli, inuit inueneri pineqarmata.

Ukiut tamaasa nunaqqatit amerlasuut nunarput qimanniarlugu aaliangertarput. Ukiut tamaasa naartuersittartut amerlapput.

Meeqqanit inunngortunit suli amerlanerit naartuersinnerupput. Kisitsit ilorraap tungaanut saatittar-iaqarpoq. Inuuneq erlinnartuuvoq, meerartavut erligisaallutik kissaataallutillu isumagissuavut. Nunaqqatigut erlinnartuupput atugassarisatigullu isumagissuavut. Kisitsisit manna taama isik-koqartillugit killormuanik ingerlaneq unitsilluinnartariaqarpoq. Nukissaq, isumalluarneq,

Nunatta Qitornai

Inatsisartuni

aqutsilluarneq, siunertaqarluarneq, atugassarissaarnissaq uagut maani inersuarmi annertuumik ataatsimoorluta tunniussinnaavarput atugassatigut annertuumik sinaakkusersuisuugatta.

Nunatsinni inuussutissarsiorniarneq oqittunngilaq. Pilersitsiniarnermi kallerup innera, imeq, angallanneq, assartuineq, pisiassat sunalu tamarmi akisuneroqaaq nunanut allanut sanilliulluta. Soorunami tamakku annertuumik peqqutaapput ullutsinni aallartikkaluarlutik unittoortoqartarneranik. Inuussutissarsiuteqartut nukittorsarumallugit akileraarutitigut akileraartariaatsikkullu allaanerumik eqqarsartariaqarlernerput pisariaqarpoq. Unammillersinnaassuseq annertusarneqarpat atuisartunut annertuumik iluaqutaasussaq ilisimaaraarput tamannalu angujumallugu unammillersinnaassuseq annertusartariaqarpoq.

Ullumikkut aalisarnikkut inuussutissarsiorneq nukittorsarneqassappat aammalu peqataatitsiffiusoq piussappat allaqqunneqarsinnaanngilaq annertusaajumallutik aalisarfinnullu nutaanik aallartitsiumallutik qinnuteqartartut asuli kipiluttunarluinnartumik utaqqisinnegartarnerat unitsilluinnartariaqarpoq. Sukkasuumik sulisinnaaneq, eqaatsumik oqaloqatigiissinnaaneq, inerisaaffiusumik aqutissiuussineq naalackersuinikkut aqqittariaqarpoq.

Aalisarneq nunatta nappatigimmagu, aalisarneq nunatsinnik tunngaviummat aalisartunngorumasuseq kajuminnartuulluni inerisaaviusariaqarpoq. Aalisartuuneq tulluusimaarutaavoq, taamaat-tussaasoorlu siunissami. Taamaammat maannakkut aalisarnikkut inuussutissarsiuteqartut taper-sersugassaraavut aammalu inerisaajumasut nutaanillu eqqarsarsinnaassuseqarlutik inerisaajuma-sut qujarullugit tikilluaqqusassaraagut.

Ilaqutariit nukittuut anguniarneqartillugit aammalu naalackersuinikkut qitiutittuartillutigit manna ukiorpanngortuni, taamaakkaluartoq ukiut tamaasa meeqqat angerlarsimaffiup avataanut inissittariaqakkat aammalu sumiginnakkat kinguaassiuutitigullu atornerlunneqarsimasut pillugit suliat ikili-artunngillat. Ingasappallaarujussuaqaaq kanngutsaattuliornerup annertulluinnassusaa. Angajoq-qaaq angajoqqaat akisussaaffiat naak? Meerartannguatik alarlugit allatut pingaarnersiuneq unitsil-luinnartariaqarpoq. Angajoqqaat akisussaasut pillugit iliuuseqanngippallaarpugut. Meeraq paarillu-arneqanngippat pisuutitassarsiortarneq unitsilluinnartariaqarpoq. Kommunigooq pisuuvoq, naalak-kersuisunngooq pisuupput, meeqqeriviit, atuarfiit, ilinniartitsisut ila ila allarpassuit meeqqat isuma-gilluarneqannginneranut pisuutitassarsiorneq annertusaqaaq amerlasuutitigullu angajoqqaajusut taaneqarneq ajorlutik. Piffissanngorpoq angajoqqaat qitiutillugittaaq sulinissaq. Angajoqqaat sanngiinnerit isigilluarneqarniarlik aammalu nukittoqutigisinnaasaanik apuussivigineqarlik.

Ima aamma nunaqqatigiit amerlatiginngilagut immitsinnut susassareqatigiinneerussimassalluta. Ilaqutariittut nunaqqatigiittullu aamma uagut ilagut ikiortariaqartut qanilaarneruffigitigit suna ta-maat pisortanut akisussaaffik tunniunnagu.

Nunatta Qitornai

Inatsisartuni

Nunaqqatinnguakka Uummannarmiut ukiuni kingullerni annertuumik avatangiisursuup pinnorsorsuup peqqarniittullu atugarliortitsinerani nunaqqatigiittut ikioqatigiinneri ikorfartoqatigiinnerallu attortinnanngitsuunngilaq. Qiviarneqarneq, najorneqarneq, tapersorsorneqarneq aammalu isumassorneqarneq nunap piinit qasseriaammik nukissaqartitsinerungaartartoq annertusineqarli, aamma meerartavut pillugit angajoqqaallu sanngiillortut pillugit.

Ilinniarsimassutsikkut aatsaat taama qaffasitsigisumik inissisimavugut. Ukiut tamaasa ilinniakkaminik naammassinnillutik inuiaqatigiinni sullisilersartut amerliartorput. Ilinniartuorsimasut, inulerisut, ilinniartitsisut, nakorsat, inatsisilerituut, aalisartut nutaat, piniartunngortut ila ila inuppasuit ukiut tamaasa inuussutissarsiornikkut imminut napatissinnaaneruleriartornermik nassartaqartut amerliartorput, qujanaq. Qujanaq nunaqqateqaratta makitasunik, angusaqarumasunik, sapiitsunik aammalu nukissaqarluartunik. Periarfissat tamaasa ammatineqassapput. Qinnuteqartut aallartittassapput. Naalackersuisunik piareersimannginneq utaqqatsissutissaanngilaq ilinniagaqarumasut pakatsisinneqartarnerannut. Ilinniartunut inissaqartitsiniarluni anguniagaqarneq taperserneqaaq. Maaniami Nuummi ilinniartorpassuaqarpoq kollegiassaqaanngitsunik, namminerisaminik ineerannguaqarnissamik pisariaqartitsisunik. Taama kingussaasimaneq angitigaaq, anner-tusaaniarnerlu tusarluarnaq.

Nunarsuarmioqatigiinni nunatta pingaaruteqartumik inissisimaneq pillugit annertuumik soqutiginninnerat qalasarsualerngusaannermi annertusititsisoq malunnaqaaq. Sionatigut silaannaap allanngoriartornera pillugu nunarput annertuumik soqutigineqarsimalluni, tamannalu aamma piuvoq, kisiannili maannakkut illersornissatigut upalungaarsimaneq annertoq piulerpoq. Mittarfissualiorniarnermi periarfissaq nutaatut atorluagassatut isigineqalerpoq. Danskit sionatigut mittarfissualiorniarnermi aningaasaleeqataanissamut soqutiginnittarsimanngierarlutik soqutiginnilerat NATO-p issittumi illersornissatigut upalungaarsimanagerulerniarneratut isigisari-aqarpoq. USA-p taamaasillunilu NATO-p soqutigisai issittumi salliutinneqalerput. Ruslandip sakkutooqarnikkut issittumi annertusaanerata kinguneraa EU-p soqutigisai NATO-llu soqutigisai issittumi taakkununga ilaasortaaffigineqanngitsunit tassalu Kinamit Ruslandimillu allaanerungaatsiarmata upalungaarsimaneq annertusarneqarpoq. Nunatta inissisimaffini peqqutigalugu inuinit annertuumik aningaasatigut, sunniteqarnikkut isumaqatigiissuteqarnikkullu nukittulernerulerminnik nassataqarnissaa qulakkeertariaqarpaa.

Amerikarmiut avatangiisitsinnik mianerinninngillaasarlutik, naalackersuinikkut kiffartuussinissatigullu peqataatitsiffiunngitsumik periuseqartut nunatsinnik annerusumik atuinierneranni nunatta pissarsiassaa annerpaaq angoqqullugu isumaqarsinnarpugut mittarfitta sakkutooqarnikkut atornerqartarnissaannik isumaqatigiissut illersornissakkut isumaqatigiissuteqarnikkut aatsaat pisi-masariaqartoq. Namminersorlutik oqartussaannermi nunamik piginnittuuneq atorluagassaavoq,

Nunatta Qitornai

Inatsisartuni

nukissaqartitsisussaavoq aammalu sunniuteqarfiusussaavoq. Nalerput ilisimaaralugu isumaqatigi-inninniartoqartarli inui nakimangitsut sinnerlugit.

Naalagaaffeqatitta Issittoq pillugu politikkeqarneranni pingaaruteqarluinnartut isumaqarpugut nunarput naalagaaffeqatigiinnitsinni issittortaasugut pingaartitatsinnik annertuumik qitiutitti-soqartariaqartoq, ataatsimoorussamik taasisoqassappat. Eqqaamaneqartuarli danskit issittumi soqutigisai tassaammata NATO-p soqutigisai aammalu amerlasuutigut EU-p soqutigisai, tasaanngil-lallu ingerlatsiniarnitsinni uagut pingaarnertut soqutigisatut isigisavut. Immikkuullarissuunerput aammalu naalagaaffeqatigiinnermi assigiinngisitaartuunerput ataqqineqarluni naalaakkersuinikkut qitiutinneqartariaqartoq isumaqarpugut.

Inatsisartut ukiuat aallarnerlugu annertuumik isumalluarpunga. Isumalluarpugut nunaqqatitta ajun-ginnerusumik atugaqalernissaanik suliniarluta ataatsimuussutsimik. Isumalluarpugut ataatsimoor-luta nunatta inuisa atugarissaarnerunissaannut anguniagaqatigiilluta sullinnissatsinnut.

Taamatut oqaaseqarluta naalakkersuisut siulittaasuata oqalugiaataanut imartuumut qujalluta isummersuutivut apuuppakka.